

יד יד
חם של
ישראל

ידיד
חם של
ישראל

הרברט וו. ארמסטרונג
שגריר ללא תיק

עולה למטוס הגאלפסטרים II באחת מנסיעותיו הרבות בשנות ה-70 לביקור אצל מנהיגי העולם.

השגריר הלא רשמי לשלוש עולמי

לא הייתה לו מפלגה פוליטית, לא משרה מלכותית, לא מינוי ממשלתי. לא היה לו הון אישי, והוא גם לא נתמך בידי מדינה או אינטרס תאגידי כלשהו.

אף על פי כן, הוא נפגש באופן אישי עם עשרות ראשי מדינות: ראשי ממשלה, נשיאים, מלכים, קיסרים, נסיכים ונסיכות-כמו גם מחוקקים, שגרירים, שרי קבינט, גבירות ראשונות, מושלים, ראשי ערים, גנרלים, מנכ"לים, שופטים ומנהיגים אחרים מהממשל והתעשייה.

כשהוא טס ברחבי העולם במטוסו כדיפלומט נודד, נפגש אזרח פרטי זה עם ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר, המלך לאופולד מבלגיה, הגברת הראשונה של ארה"ב ננסי רייגן, ראש ממשלת סין דנג שיאופינג, קיסר אתיופיה היילה סלאסי, חוסיין מלך ירדן, נשיאי מצרים אנואר סאדאת וחוסני מובארק, ועם הקיסר, יורש העצר ושבעה ראשי ממשלה רצופים של יפן. בין לבין, הוא נפגש עם נשיאי, ראשי ממשלה ו/או מלכי ספרד, הפיליפינים, הודו, אינדונזיה, תאילנד, נפאל, סרי לנקה, לבנון, בנגלדש, דרום אפריקה, קניה וצ'ילה-וכן עם שגרירים מעשרות מדינות נוספות. לעתים קרובות, בסעודות ובמפגשים בין אישים רמי-מעלה אלו, היה דווקא הוא הנואם המרכזי או אורח הכבוד.

רוב המנהיגים הללו הכירו את פועלו ואת המסר שלו, רבים נפגשו עמו כשווים, וחלקם אף שפכו בפניו את ליבם.

מר ארמסטרונג נפגש עם הגברת הראשונה
ננסי רייגן בבית הלבן בשנת 1985.

גורמים רשמיים השוו בין הקשיש הבלתי נלאה הזה לבין מטייל אגדי אחר עמו חלק את השמיים: מזכיר המדינה הנרי קיסינג'ר. בינתיים, למרות שהוא גם התחכך עם זוכי פרס נובל, אמנים, זמרים וספורטאים, הוא בילה חלק ניכר מזמנו בקרב המעמד הבינוני, המעמד הנמוך ועניים חסרי כל. הוא חבר למנהיגים אחרים בתחומי המדע והחינוך כדי לשפר את חייהם של אלפים ומיליונים. מנהיגי העולם כינו אותו שגריר ללא תיק בעל שליחות למען השלום. שמו היה הרברט וו. ארמסטרונג.

מקום מיוחד

הרברט וו. ארמסטרונג, סופר, מחנך, פילנתרופ וכומר פורה, לימד על הסיבות האמיתיות לבעיות העומדות בפני האנושות ועל פתרונותיהן האולטימטיביים. הוא פרסם את המגזין אמת פשוטה, שנקרא על ידי אדם אחד מתוך כל 583 אנשים על פני כדור הארץ; שידר את תוכנית העולם מחר ב-382 תחנות טלוויזיה ו-36 תחנות רדיו; וייסד שלושה קמפוסים של מכללת אמבסדר היוקרתית.

מנהיגים ברחבי העולם כיבדו את המסר שלו, הזמינו אותו באופן אישי ושיתפו עמו פעולה. כמה מהם הפכו לחברים קרובים שלו. מר ארמסטרונג נסע לפעמים 300 ימים בשנה. אבל התשוקה הגדולה ביותר שלו לא הייתה לג'קרטה, פרטוריה, מנילה, קהיר ואף לא ללונדון או ווינגטון-התשוקה הגדולה ביותר שלו הייתה לירושלים.

כתלמיד ומורה מסור של המקרא, מר ארמסטרונג האמין בעתידה המפואר של ירושלים. הוא טס למדינת ישראל הצעירה בתדירות גבוהה יותר מאשר לכל יעד אחר; בפרק זמן של ארבע שנים בלבד הוא חזר אליה כ-50 פעמים.

בעל התפקיד הרשמי הראשון שקיבל את מר ארמסטרונג ל"שותפות עם ישראל" היה שר התיירות משה קול, אחד מחותמי מגילת העצמאות בשנת 1948. מאז אותה שותפות ראשונית בכנסת בשנת 1968 ועד מותו בשנת 1986, נפגש מר ארמסטרונג עם הנשיא זלמן שזר, ראש הממשלה גולדה מאיר, הנשיא אפרים קציר, ראש הממשלה יצחק רבין, ראש הממשלה מנחם בגין, הנשיא יצחק נבון, הנשיא חיים הרצוג, וראש הממשלה שמעון פרס.

"ירושלים! – העיר בה בחר אלוהים
מעל כל המקומות על פני כדור
ארץ ... העיר שתהפוך בקרוב
לבירת העולם כולו – כאשר, סוף
סוף, יהיה לנו שלום עולמי!"
- הרברט וו. ארמסטרונג.

מר ארמסטרונג נפגש עם הנשיא זלמן שזר (למעלה) ועם משה קול (למטה).

במהלך שני עשורי מעורבותו בישראל, יצר מר ארמסטרונג קשר הדוק גם עם ראש עיריית ירושלים, טדי קולק. "הבונה הגדול ביותר של ירושלים מאז הורדוס" נבחר מחדש חמש פעמים, והוא ראה במר ארמסטרונג ידיד קרוב לאורך רוב הקריירה הציבורית שלו. השניים עבדו יחד לעתים קרובות וניתן היה לראותם צועדים שלובי זרוע ברחובות ירושלים.

השותפות ההדוקה ביותר של מר ארמסטרונג הייתה עם פרופ' בנימין מזר, נשיא האוניברסיטה העברית לשעבר

ראש הממשלה מנחם בגין מקבל בחום את פניו של מר ארמסטרונג
בשנת 1980 במהלך אחת מנסיעותיו הרבות לישראל.

והארכיאולוג הבכיר של ישראל. יחד, האוניברסיטה העב־
רית ומכללת אמבסדור חפרו לאורך החומה הדרומית של
הר הבית, ותרמו תרומה רבת ערך למורשתה ולהיסטוריה
של ירושלים. הפרויקט נמשך למעלה מעשור.
על אף שנפגש עם גדולי עולם-מאסיה ועד אפריקה,
אירופה ומעבר לה-חיבתו הגדולה ביותר של הרברט
וו. ארמסטרונג הייתה למדינה קטנה וחדשה אחת
בלב העולם. הוא אהב את ישראל, וישראל אהבה אותו
בחזרה.

תחילתו של משהו מיוחד

בסתיו 1968, זיקני הסגל בקמפוסים של אמבסדור באנגליה ובקליפורניה גילו עניין בפרויקט ארכיאולוגי ספציפי בישראל. זו הייתה אחת החפירות המשמעותיות ביותר שנערכה אי פעם בירושלים: חפירה סמוך לכותל המערבי בעיר העתיקה, אזור ששחרר לא מזמן במלחמת ששת הימים ב-1967. החפירה נוהלה על ידי פרופ' בנימין מזר, מנהל החברה לחקר ארץ ישראל, נשיא האוניברסיטה העברית לשעבר, ולאחרונה חתן פרס ישראל.

מר ארמסטרונג ביקר בחפירה של פרופסור מזר וגיי־לה כי היקפה היה גדול אף יותר ממה שהוא או צוותו דמיינו. בעקבות זאת, הוא החליט לבחון אפשרות לת־מוך בעבודה.

מר ארמסטרונג הוזמן להיפגש עם פרופסור מזר ועם מנהיגים ישראלים בחדר פרטי בכנסת. שם, הציע שר התיירות משה קול "שותפות עם ישראל", אותה כינה "גשר ברזל שלעולם לא יישבר" בין מכללת אמבסדור לבין האוניברסיטה העברית. ד"ר יוסף אבירם, דיקן הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטה העברית, נכח גם הוא בפגישה, יחד עם מנהיגים נוספים, והעניק למר אר־מסטרונג ולאנשי מכללת אמבסדור קבלת פנים חמה כל כך, עד שמר ארמסטרונג אמר שהוא מצא אותה "מעור־רת השראה, מדהימה ויוצאת דופן ביותר". מתוך הבנת הערך המדעי והחינוכי העצום שבעבודה זו, מר ארמסט־רונג התחייב לתמוך בה.

זמן קצר לאחר מכן, פרופסור מזר ופרופסור אבירם קיבלו את הזמנתו של מר ארמסטרונג לבוא לבקר את הסטודנטים של מכללת אמבסדור בקליפורניה ובטק־סס. עד אז כבר התפתח אמון הדדי בין מכללת אמבסדור למנהלי החפירה. למרות שהארכיאולוגים דחו שלוש

הנשיא זלמן שזר היה ראש המדינה הראשון שקיבל את פניו של מר ארמסטרונג. הם נפגשו במעונו בירושלים בשנת 1968.

אוניברסיטאות אמריקאיות גדולות אחרות שביקשו להשתתף בפרויקט שלהם, הם הציעו למכללת אמבסדור שותפות שווה, של 50-50.

ב-1 בדצמבר 1968, מספר מכוניות שרד הגיעו למשכן הנשיא בירושלים. נשיא ישראל, זלמן שזר, הפך לראש המדינה הראשון שנפגש עם מר ארמסטרונג. כשנשאל אם ברצונו לעגן את השותפות בחוזה משפטי רשמי, ענה מר ארמסטרונג, "המילה שלי טובה, ואני מאמין שגם שלך, ללא כל סיבוכים משפטיים". זו הייתה תחילתה של מערכת יחסים יפהפייה שתימשך עד סוף חייו של מר ארמסטרונג.

כך, רצף אירועים שנראה לכאורה כחסר משמעות ומקרי הוביל לפגישה של אזרח פרטי עם עשרות ראשי מדינות ועם גברים ונשים רבים נוספים בתפקידי מפתח. לאחר שמנהיגים אחרים גם שלחו הזמנות בלתי צפויות דומות, העיר מר ארמסטרונג, "הדבר המדהים הוא שלא

סטודנטים ממכללת אמבסדור משתתפים ב"חפירה הגדולה" מדרום להר הבית בשנות ה-70. החפירה הארכיאולוגית השתרעה על פני יותר מ-32 דונם.

ביקשתי או יזמתי את הפגישות הללו-אפילו לא פעם אחת! הוזמנתי. כל כך הרבה פגישות אישיות ברמה גבוהה לא יכלו להיפתח בפני אדם פרטי אחד, בזמן כה קצר, רק במקרה. לא הייתי יכול לתכנן אותן או להוציאן לפועל גם אם הייתי מנסה!" (אוטוביוגרפיה של הרברט וו. ארמסטרונג).

אולם מר ארמסטרונג כבר ראה בעבר התחלות קטנות שפורחות לתוצאות מדהימות. ה"אמת פשוטה" גדל מ-250 עותקים משוכפלים ידנית לתפוצה של יותר מ-8 מיליון עותקים. "העולם מחר" התחיל כתוכנית בת 15 דקות בתחנת רדיו זעירה והתרחב לכמעט 400 תחנות טלוויזיה ו-36 תחנות רדיו ברחבי העולם. מכללת אמבסדור החלה את דרכה עם ארבעה סטודנטים וצמחה לשלושה קמפוסים, שאחד מהם הוכר שלוש פעמים כקמפוס המכללה היפה ביותר בארצות הברית.

אבני ירושלים

כאשר הרברט וו. ארמסטרונג והסטודנטים של מכללת אמבסדור התחייבו לחפירה הארכיאולוגית הראשונה שלהם בירושלים, הם עשו זאת בלב שלם. ברחבי הקמפוסים, הרחש בקרב הסטודנטים נסב על השאלה מי ייסע לישראל כדי לשרת בחפירה. בכל קיץ, עשרות סטודנטים ארזו בהתרגשות את חפציהם וטסו לישראל להתנדב בחפירה, אתר עצום לאורך החומה הדרומית של הר הבית. "החפירה הגדולה", כפי שנודעה, תימשך עשור, ומאות סטודנטים של אמבסדור יזכו לגעת באבנים העתיקות הללו.

בנוסף לשליחת מי שזכו לשבחים ככוח העבודה ההמשורי ביותר בחפירה, מכללת אמבסדור נשאה במחצית מעלות החפירות לצד האוניברסיטה העברית, משנת 1968 ועד לסיומה ב-1976. ההערכה ההדדית בין מר ארמסטרונג לפרופסור מזר הלכה והעמיקה. ניתן היה לראות את שני הידידים לעתים קרובות הולכים בזרועות שלובות בביקור באתר או נחים בביתו של פרופסור מזר בירושלים, והפרופסור אף ביקר במכללת אמבסדור מספר פעמים. במסגרת החפירה, השניים גם העבירו הרצאה משותפת ביפן בפני אנשי חינוך ומדענים מובילים בטוקיו.

הקשר היה טבעי במספר מובנים. לשניים היו תכונות דומות. שניהם דיברו ישירות ולא התפשרו. שניהם ביקשו לבחון את המקרא באופן אובייקטיבי ולהוכיח את האמת, תהיה אשר תהיה, במקום להתאים אותה לדעות קדומות. למעשה, פרופסור מזר זכה לשבחים כחלוץ בתחום המחקר אשר שילב בין ארכיאולוגיה, גיאוגרפיה וההיסטוריה כפי שתוארה בכתבי הקודש היהודיים ובמקורות קדומים אחרים מהמזרח הקרוב. הוא נודע גם

בדיווח מדויק של פרטים של התקופה האומיית המרשימה של ירושלים תחת שלטון מוסלמי, והרשים מנהיגים ערבים אורחים בכנותו.

לאחר שנים של מחקר ועבודה, החפירה הגדולה הניבחה ממצאים המתוארכים לתקופת בית ראשון במאות השמינית והשביעית לפנה"ס- בימי בית המקדש שנבנה במקור על ידי שלמה המלך.

לאחר סיום ה"חפירה הגדולה", המשיכו סטודנטים ממכללת אמבסדור לנסוע לירושלים מדי קיץ כדי לסייע בחפירותיו של ד"ר יגאל שילה בעיר דוד.

פרופסור מזר ראה בידיו אדם "קוסמופוליטי במר" בן הטוב ביותר של המילה, הומניטרי ונותן חסות לר" עיונות נצחיים ואוניברסליים". לאחר פטירתו של מר ארמסטרונג, הוא כתב, "במהלך שנות הקשר שלנו עמו, כולנו פיתחנו הערכה רבה ביותר לאישיותו ולתכונותיו הנפלאות. מסירותו העמוקה לאידיאלים של שלום וצדק ברוח נביאי המקרא זכתה להערכה מצד ידידיו בישראל.

לוחית ההנצחה של הכיכר ממול למרכז התרבות הבינלאומי לנוער בירושלים (ICCY).

רגשותיו לישראל ולירושלים באו לידי ביטוי בהתע-
ניינותו האמיתית בחפירות הארכיאולוגיות סמוך להר
הבית ובעיר דוד. שמו תמיד ייקשר למפעל חשוב זה שנע-
רך בירושלים.

לאחר סיום חפירתו של פרופסור מזר, מר ארמסטרונג
המשיך לתמוך בארכיאולוגיה בעיר דוד. משנת 1980 ועד
קיץ 1985, הוא שלח סטודנטים ותרומות כדי לתמוך
בחפירות בראשותו של ד"ר יגאל שילה. ד"ר שילה קיבל
בחן את עזרת המתנדבים, ואמר כי היה משתמש אך ורק
בסטודנטים של אמבסדור בפרויקטים הארכיאולוגיים
שלו אילו יכול היה. הוא גם ביקר במכללת אמבסדור כדי
לדבר עם ציבור הסטודנטים על החפירות. בנוסף לשלוש
החפירות הרב-עונתיות בירושלים, קרן התרבות הבינ-
לאומית אמבסדור של מר ארמסטרונג תמכה גם בחפירה
בתל זרור בצפון ישראל. תמיכתו בארכיאולוגיה נמשכה
על פני שלושה עשורים.

ילדים מתקבצים סביב מר ארמסטרונג בן הפעמון בירושלים, אותו
סייעה קרן אמבסדור לבנות.

הדור הבא

בנוסף לתמיכה בארכיאולוגיה, לשותפות "גשר הברזל" הייתה מטרה נוספת. מטרה זו הייתה לחבר בין ילדי ירושלים-יהודים, מוסלמים ואחרים-כדי שילמדו את דרך השלום. על מנת לקדם מטרה זו, קרן התרבות הבינלאומית אמבסדור של מר ארמסטרונג תמכה במרכז התרבות הבינלאומי לנוער בירושלים (ICCY).

הרעיון של ה- ICCY נולד במוחו של משה קול לאחר מלחמת העצמאות בשנים 1948-1949. הוא נועד לפתח שיתוף פעולה ולקדם חברות בין צעירים יהודים וערבים במדינת ישראל שזה עתה קמה. מר קול סיכם מאוחר יותר את מטרתו במגזין "אמת פשוטה": "בבניית מרכז זה בירושלים-עיר הקרובה לליבם של נוצרים, מוסלמים ויהודים-הוא עשוי לשמש מודל למוסדות דומים במדינות אחרות כדי להתגבר על צרות אופקים וגישות לאומניות קיצוניות."

חלומו של מר קול התגשם באביב 1960 כאשר ייסד את ICCY יחד עם הגברת הראשונה של ארצות הברית, אלינור רוזוולט.

בהזדקק למימון נוסף, פנה מר קול למר ארמסטרונג בשנת 1968. מר ארמסטרונג נתן את הסכמתו ותמך בעבודת ה- ICCY ובחלום לראות ילדים מכל העמים והעדויות חיים, משחקים וגדלים יחד בדרך השלום.

מר קול הבין את הקשר בין מפעל חייו של מר ארמסטרונג לבין מרכז הנוער. "לכבוד מסירותו המתמשכת

מר ארמסטרונג תמך גם במרכז התרבות הבינלאומי לנוער בירושלים (ICCY) מפסדינה. בינואר 1975, קיימה קרן אמבסדור קונצרט התרמה בהשתתפות ארתור רובינשטיין, הנחשב לפסנתרן הגדול בעולם וחברו של מר ארמסטרונג, אשר תרם את שירותיו לאירוע. רובינשטיין כל כך אהב את פסנתר הסטיינוויי של אודיטוריום אמבסור, עד שלעתים ביקש שמר ארמסטרונג ישלח לו אותו. לקונצרטים האחרים שלו.

✉ מר ארמסטרונג (משמאל) וראש העיר קולק (שני מימין), יחד עם אחד מעוזריו של מר ארמסטרונג ואשתו, בוחנים את האתר בגן הפעמון עבור הקמת גן משחקים לילדים, שהתאפשר הודות לקרן אמבסדור.

לתוכניות ולמטרות של ה-ICCY, כתב, "ועל הצלחתו בבניית גשרים בין מנהיגי אומות לקידום שלום בעולם, מועצת המנהלים של ה-ICCY קראה לכיכר בכניסה לבניין ה-ICCY בירושלים כיכר הרברט וו. ארמסטרונג." מבקרים במושבה הגרמנית היוקרתית כיום עדיין יכיר לים לראות את לוח האבן בקצה הכיכר.

מאוחר יותר, במסגרת אותו חזון לשלום עבור ילדי ירושלים והעולם, נענה מר ארמסטרונג לבקשתו של ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, שקיווה לפתח פארק יפה-פה במרכז העיר ירושלים. קרן אמבסדור סייעה במימון לבניית גן הפעמון, ובפרט גן המשחקים לילדים בכניסה הצפונית שלו. כך, שמו של מר ארמסטרונג הוטבע על שני סמלים גדולים של תקווה לעתידם של ילדי ירושלים.

שר התיירות הוותיק משה קול והרברט ארמסטרונג חולקים חיבוק חם.

מפגש עם זקני ישראל

תרומותיו של מר ארמסטרונג לא נעלמו מעיני אלו שישבו בשערי ירושלים. למעשה, לאחר פגישתו הראשונה בכנסת בשנת 1968, מר ארמסטרונג התקבל בברכה על ידי כל ראש ממשלה ונשיא של מדינת ישראל למשך שארית חייו. המפגשים והקשרים האלה היו עמוקים יותר מלחיצת יד פשוטה והזדמנות לצילום. מנהיגים ישראלים העריכו את העבודה, העצות והידידות של הרברט ארמסטרונג.

גולדה מאיר

ראשת הממשלה הראשונה שפתחה את דלתה בפני מר ארמסטרונג הייתה גולדה מאיר, שהזמינה אותו לפגישה בת 45 דקות בלשכתה בשנת 1971. גברת מאיר אמרה לו שהיא מודעת היטב לתרומה של מכללת אמבסדור לשיפור יופייה של ירושלים ולחתימה לשלום בין ערבים ליהודים.

מר ארמסטרונג העניק לראשת הממשלה פסל קריסטל מקורי שנוצר במיוחד עבורה על ידי סטובן. הוא התרשם מאוד מענוותה ושיבח אותה לעתים קרובות. בהתייחסו לפגישה מאוחר יותר, הוא כתב, "היא באמת אישה ואם ביתית רגילה, פשוטה, ארצית, חסרת יומרה. כשהיא מדברת על החיילים שמסכנים את חייהם למען מדינתה, האישה הזאת רואה אותם דרך עיניה של אם."

ענוותה של ראשת הממשלה מאיר ורצונה בשלום הרשימו מאוד את מר ארמסטרונג. היא אמרה לו שהיא רוצה לשבת לשולחן עם שליטים אחרים מהמזרח התיכון ולחלוק ידע ומשאבים כדי שכולם יוכלו להפיק תועלת הדדית. מר ארמסטרונג התרשם מאופייה של גברת מאיר ואמר כי היא ניחנה ב"תכונה של גדולה, כזו המצויה אצל מעטים מאוד – אם בכלל – בקרב גברים בחיים הציבוריים כיום".

ראשת הממשלה
גולדה מאיר הייתה
מן הראשונות לשלוח
למר ארמסטרונג
בקשה רשמית
לביקור בשנות ה-60.
כאן הם נפגשים
בלשכתה בכנסת
בשנת 1971.

יצחק רבין

באוגוסט 1976, נפגש מר ארמסטרונג לראשונה עם ראש הממשלה יצחק רבין, והתנצל על כך שלקח כל כך הרבה זמן לקיים פגישה אישית עמו. בהתייחסו למסעותיהם הנרחבים של השניים השיב ראש הממשלה רבין: "ובכן, מר ארמסטרונג, במקרה הייתי במדינתך או באירופה או במקום אחר בכל פעם שהיית כאן מאז שהפכתי לראש ממשלה. אבל כמובן שאני יודע עליך הרבה וכולנו מעריכים מאוד את העניין שלך בישראל."

במהלך הפגישה בת 45 הדקות, דנו שני המנהיגים בידות של מר ארמסטרונג עם ראשי מדינות ערב ובנושא השלום בין האומות. ראש הממשלה רבין הודה למר ארמסטרונג על תרומתו לקירוב מדינות אחרות לישראל, ובייחוד מדינות ערב.

לאחר כהונתו הראשונה של מר רבין, הזמין אותו מר ארמסטרונג לדבר בפני הסטודנטים במכללת אמבסדור בפסדינה. מר רבין, שכיהן לימים בקדנציה שנייה כראש ממשלה, קיבל את ההצעה ונשא הרצאה בת 55 דקות בפני קהל של 900 איש על זכותה של ישראל להתקיים כבסיס לשלום ופיוס.

במהלך כהונתו של מר רבין, נפגש מר ארמסטרונג גם עם הנשיא אפרים קציר מספר פעמים.

מר ארמסטרונג
נפגש עם ראש
הממשלה יצחק
רבין בלשכתו
בירושלים.

מנחם בגין

ב-3 בנובמבר 1980, ראש הממשלה מנחם בגין נפגש עם קבוצת בכירים בתל אביב. עוזר העביר לו הודעה, והוא קם מכיסאו והפסיק את הישיבה. הוא יצא ונכנס למכוניתו, ושיירת המכוניות שלו נסעה את הדרך בת השעה לירושלים. הוא שמע שמר ארמסטרונג מבקר בירושלים. מכוניתו של ראש הממשלה עצרה בלשכתו, שם קיבל מר בגין את פניו של מר ארמסטרונג בליווי ראש העיר קולק וכמה אנשים נוספים. כאשר מישהו הזכיר שהוא קטע את פגישתו ועשה את הנסיעה המיוחדת, ראש הממשלה הסביר, "מר ארמסטרונג, הייתי קם מהמיטה בשתיים לפנות בוקר כדי לראות אותך."

מר בגין שמח לשמוע שמר ארמסטרונג תכנן להציג אותו על השער של "אמת פשוטה" יחד עם נשיא מצרים אנואר סאדאת ולכבד את מאמצייהם לשלום בכתבת שער מרכזית. הפגישה הסתיימה בחיבוק דוב חם. לאחר הפסקה של שעותיים וחצי, בגין חזר לתל אביב וחיידש את ישיבתו. זה לא היה הביקור הראשון שלהם. לפני ובמהלך כהונתו של מר בגין כראש ממשלה, בין השנים 1977 ל-1983, נסיעותיו של מר ארמסטרונג למזרח התיכון התרבו מאוד. מר בגין פתח את דלתו בפני מר ארמסטרונג במספר הזדמנויות במהלך תקופה זו.

מנחם בגין, ראש ממשלת ישראל, מקבל את פניו של מר ארמסטרונג באחת מנסיעותיו הרבות לישראל בשנת 1978.

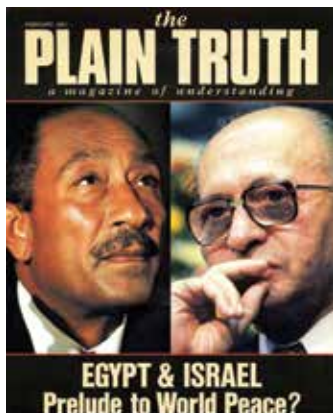
מר ארמסטרונג נפגש עם אנואר סאדאת, בו ראה מנהיג גדול שידע את חשיבות השלום בין האומות.

אנואר סאדאת

במהלך תקופה מכרעת זו בהיסטוריה של ישראל, מר ארמסטרונג פיתח קשרים הדוקים הן עם ראש הממשלה בגין והן עם הנשיא סאדאת. הוא הוקסם מהניסיונות

הכנים של שני האנשים הגדולים הללו לשלום, והוא עודד ללא הרף פיוס וידידות בין ישראל למצרים.

מר ארמסטרונג נפגש עם נשיא מצרים באלכסנדריה בשנת 1974, שנים לפני הסכמי קמפ דייוויד. למרות שהנשיא סאדאת ידע על קשריו החזקים של מר ארמסט־רונג עם מנהיגים ישראלים, הוא

אירח אותו בכל זאת ואף הרעיף עליו יחס של כבוד וידידות יוצאים דופן. בזמן שהנשיא נשא נאום באירוע בו השתתפו חברי הקבינט שלו וחברים מכובדים אחרים בממשלה ובחברה המצרית, מר ארמסטרונג וצוותו היו הלא-ערבים היחידים שנכחו-כאורחים מיוחדים של הנשיא סאדאת.

ראש ממשלת ישראל יצחק רבין אמר מאוחר יותר למר ארמסטרונג בנחרצות כי הנשיא סאדאת היה מוכן לשוחח עם ישראל הרבה לפני ההתערבות המתוקשרת ודיפלומטיית הדילוגים של ארה"ב. למעשה, רבין אמר כי הסכם השלום של בגין וסאדאת היה מגיע הרבה יותר מוקדם אילו היה תלוי רק בשני המנהיגים. זה היה נכון: סאדאת התוודה בפני מר ארמסטרונג בשלב מוקדם שהוא איש שלום והביע נכונות לפגישה ישירה.

אולם, בינתיים, זיכרונות מעשי האיבה בין מצרים לישראל בשנת 1973 עוד היו טריים והמתיחות נותרה גבוהה. הטיסות בין ישראל למצרים הוגבלו. לאחר שיחות השלום בקמפ דייוויד, הותרו לבסוף טיסות רק בין קהיר לתל אביב. עם זאת, היה חריג אחד בולט. בסוף 1980, דיבר מר ארמסטרונג בסעודה חגיגית גדולה של הליגה המצרית-אמריקאית, בהשתתפות בכירים מצריים ואנשי חינוך מובילים. את האירוע אירח ד"ר מוחמד עבד אל-קאדר חאתם, יועץ אישי ראשי לנשיא וראש ממשלה לשעבר בעצמו. לאחר ארוחת הערב, מר ארמסטרונג נסע לשדה התעופה, עלה על מטוסו, והורשה להמריא לטיסה הישירה הראשונה מקהיר לירושלים.

מר ארמסטרונג רחש כבוד עמוק לאומץ ליבו של הנשיא סאדאת, במיוחד לאחר שסאדאת סיכן את חייו בכך שפנה לישראל והפך למנהיג הערבי הראשון שביקר בישראל באופן רשמי, נפגש עם ראש הממשלה בגין ונשא דברים בפני הכנסת בירושלים. בסופו של דבר שני המנהיגים חתמו על הסכמי קמפ דייוויד וחתמו על הסכם

ד"ר חאתם, יועצו הקרוב של סאדאת, מציג את מר ארמסטרונג בפני למעלה מ-300 מבכירי מצרים בנאום בקהיר.

שלום בווישינגטון הבירה בשנת 1979. המהלך היה צעד נועז לקראת השלום – תוך לקיחת סיכון גדול.

מר ארמסטרונג התרשם גם מתוכניתו של הנשיא סאדאת לבנות מרכז שלום בינלאומי למרגלות הר סיני, שבו יעמדו מסגד, בית כנסת וכנסייה זה לצד זה בצל המקום שבו נתן אלוהים לאנושות את תורתו – שהיא, למעשה, הדרך לשלום. מיקומו של מרכז השלום המתוכנן של סאדאת סימל את הצורך לפנות אל עבר אלוהים ולציית לו; נוכחותם של שלושת מקומות הפולחן סימלה את התקווה לשיתוף פעולה ושלום בין הדתות.

באחת מפגישותיו עם הנשיא סאדאת, אמר מר ארמסטרונג, "אני רוצה לומר דבר אחד מעומק הלב. אני מכבד ומעריץ אותך יותר ממה שאני יכול לתאר, כי סיכנת הכל במאמץ לשלום... לא רבים היו עושים זאת. אני פוגש ראשי מדינות בכל רחבי העולם. אבל לא הכרתי אחד שהיה מוכן לקחת את הסיכון שלקחת." המהלך הנועז של סאדאת למען השלום משך כלפיו את עוינותו של רוב העולם הערבי. "זה דורש אומץ", אמר מר ארמסטרונג בחיוך כשקולו החל להיחנק. "ויש לך אותו."

מר ארמסטרונג נפגש עם נשיא מצרים חוסני מובארק זמן קצר לאחר שאנואר סאדאת הקריב את הקורבן האולטימטיבי למען השלום.

מר ארמסטרונג ידע שחלומות השלום של סאדאת היו מתקדמים בהרבה מהזמנים האלימים בהם חי, ועמדו בסתירה עמוקה להם. פחות משנה לאחר מכן, סאדאת נרצח בשל חתירתו לשלום. אי היציבות גברה, ומרכז השלום המתוכנן מעולם לא יצא לפועל.

מר ארמסטרונג המשיך וקיים את פגישתו הבאה עם נשיא מצרים, אך היא הייתה עם חוסני מובארק, ולא עם אנואר סאדאת. כשהטרגדיה הייתה טרייה בזיכרוֹן, נם, מר ארמסטרונג והנשיא מובארק הסכימו שעל בני אדם לעשות כמיטב יכולתם, אך יש צורך בכוח עליון כדי להביא שלום אמיתי.

מר ארמסטרונג נפגש עם חוסיין מלך ירדן בשנת 1974.

המלך חוסיין

במהלך תקופה סוערת זו, מר ארמסטרונג שמר גם על ידידות קרובה עם המלך חוסיין מממלכת ירדן ההאש-מית. קשרים עקיפים עם המלך החלו בשנת 1966, כאשר מר ארמסטרונג גילה עניין בשדרוג רדיו ירושלים. למרות שמלחמת ששת הימים שינתה את המצב לחלוטין, מר ארמסטרונג המשיך לתמוך בפעילויות תרבות ירדניות, בעיקר באמצעות האוניברסיטה.

המלך חוסיין קיבל את פניו של מר ארמסטרונג בירדן בשנת 1974. מר ארמסטרונג אמר למלך שקרא את האוטור-ביוגרפיה שלו והרגיש כאילו הוא מכיר אותו. כאשר מר אר-מסטרונג הזכיר שהוא מסיים את הכרך השני של האוטור-ביוגרפיה שלו, ביקש המלך שיחתום על העותק הראשון מהדפוס וישלח אותו אליו. מר ארמסטרונג נענה לבקשתו ואף הציע למלך לכתוב כרך שני באוטוביוגרפיה שלו.

המלך חוסיין העניק למר ארמסטרונג את הכבוד הראוי לאורח רם-מעלה, וארגן פגישות עם יורש העצר, הנסיך, הנסיכה, ראש הממשלה, שר ההסברה ונשיא האוניברסיטה. נערכו לכבודו קבלת פנים וסעודה גדו-לה, כאשר עיתונאי חדשות בטלוויזיה וברדיו דיווחו על האירועים.

הרבט ארמסטרונג מעניק מתנה למלך חוסיין, חבר ותיק שלו. הם נפגשו לראשונה בעמאן בשנת 1971.

מר ארמסטרונג והמלך המשיכו לפתח את מערכת היחסים ביניהם. בביקור נוסף בעמאן במרץ 1982, תכננו השניים להיפגש שוב. עם זאת, המלך נאלץ למהר לשדה התעופה באמצע הלילה כדי לטוס לעיראק, שם צבאו היה במתקפה גדולה נגד איראן. מר ארמסטרונג חזר ביולי, אך עדיין נאלץ להמתין חמישה ימים, שכן המלך היה עדיין בעיצומן של התהפוכות. כאשר המלך פינה סוף סוף זמן לפגוש את חברו האמריקאי, הוא נאלץ להשאיר את היועץ הראשי של הנשיא מובארק, שטס לירדן עם מסר סודי מיוחד מהנשיא, בהמתנה בחדר אחר. למרות המלחמות הסוערות, המלך חוסיין הותיר אחריו מורשת של כבוד. הוא נודע ככוח הפועל למען כבוד ותקווה, אחד מעושי השלום האחרונים.

יצחק נבון

באותה תקופה, מר ארמסטרונג נפגש עם נשיא מדינת ישראל יצחק נבון מספר פעמים בירושלים. בפגישתם

מר ארמסטרונג מעניק
מתנה רשמית אישית של
קריסטל מבית סטובן
לנשיא המדינה יצחק
נבון.

הראשונה הם דנו בטבעו הרחב של שלום. אבל אפילו הג־
דרת המילה יכולה להיות קשה, אמר נבון, והוסיף כי יש
לדעת בדיוק למה הצד השני מתכוון ב"שלום".

בדצמבר 1978, ערך מר נבון ארוחת ערב מיוחדת לכבוד
מר ארמסטרונג במשכן הנשיא לציון 10 שנות השותפות
בין מר ארמסטרונג לישראל. במהלך ביקור זה, נפגש מר
ארמסטרונג עם הנשיא נבון, ראש הממשלה בגין, שר
החוץ משה דיין, יו"ר מפלגת העבודה שמעון פרס ויו"ר
הכנסת יצחק שמיר-ביום אחד.

מר ארמסטרונג ציין גם את המאורע בטקס חנוכת
גן המשחקים ארמסטרונג בגן הפעמון ובהופעה של בני
נוער ישראלים וערבים במרכז התרבות הבינלאומי לנו־
ער. ראש העיר טדי קולק ערך ארוחת ערב מיוחדת לכ־
בודו של מר ארמסטרונג בהשתתפות אורחים נכבדים.
אור הזרקורים חזר לגשר הברזל כאשר מר ארמסטרונג
נג התאחד מחדש עם פרופסור מזר ופרופסור אבירם בק־
מפוס הר הצופים של האוניברסיטה העברית. סגן ראש
הממשלה יגאל ידן וישראלים נכבדים נוספים השתתפו
גם הם בארוחת הצהריים.

חיים הרצוג

ככל שמר ארמסטרונג הזדקן והגיע לשנות ה-90 לחייו,
הוא המשיך להיפגש עם מנהיגי ישראל, כולל הנשיא
חיים הרצוג, והעניק לו במתנה קריסטל מבית סטובן
בשם "השלדג" ("The King Fisher").

במהלך כהונתו של הנשיא הרצוג, הוענקה למר ארמ־
סטרונג מדליית הכנסת על ידי יושב ראש הכנסת מנחם
סבידור באוקטובר 1983. הפרס לווה בהקדשה זו: "לכבוד
מר הרברט ארמסטרונג. בהערכה לידידותו הכנה לארץ
ישראל ולעם ישראל ולמחוותיו הנדיבות המסייעות ומ־
חזקות את היסודות הרוחניים והמוסריים של תרבותנו
המשותפת."

שמעון פרס

בשנה האחרונה לחייו, בגיל 92, נפגש מר ארמסטרונג עם ראש הממשלה שמעון פרס. השניים שבו ודנו בנושא השלום והאם הוא בר השגה במזרח התיכון. ראש הממשלה פרס אמר, "אני סבור שיש לנו הזדמנות לפרוץ את חומת העוינות... יש הזדמנות, ואני חושב שזה מוטל עלינו, הנושאים באחריות, לא לפספס אותה-לא לפספס אותה."

כשדיבר על ניסיונו עם המלך חוסיין, אמר מר ארמסטרונג, "אני יודע שהוא היה רוצה לעשות שלום אתכם." הוא סיפר לראש הממשלה פרס כיצד אמר למלך שהוא רוצה להביא את ראש הממשלה בגין לירדן על מטוסו ולהשאיר את שני המנהיגים לנפשם, ולתת להם הזדמנות להכיר.

"אני מכיר את מר בגין מספיק טוב, אני מאמין שהוא ישמח לעשות זאת", נזכר מר ארמסטרונג, "ואני יודע שגם אתה היית שמח לעשות זאת, הוד מעלתך, אם...! והוא התחיל לצחוק, ואמר, 'כן, אתה צודק, הייתי מוכן, אם...'"

ראש הממשלה פרס הסכים כי המלך "נושא את עינו לשלום" ואמר כי יעשה כמיטב יכולתו לפרוץ את הדרך לשלום. "אנחנו חייבים זאת לידידינו", הוא אמר, "ולצאצאינו. נשתדל מאוד."

מר ארמסטרונג השיב כי למרות שצרות נוספות יבואו, שלום עולמי בסופו של דבר יגיע, "אבל זה לא יגיע בקלות."

טדי קולק

ברוב הביקורים הללו אצל מנהיגים ישראלים ליווה את מר ארמסטרונג אדם שישב בשערי ירושלים אולי יותר מכל אחד אחר: ידידו הוותיק טדי קולק. כאשר מר ארמסטרונג ביקר בירושלים, מר קולק חרג הרבה מעבר לחובתו כראש עיר. הוא ראה במר ארמסטרונג יותר מסתם עוד איש רם מעלה זר - הוא התייחס אליו כאל חבר מוערך ואיש סוד.

מר ארמסטרונג וחברו הוותיק ראש העיר טדי קולק
מטיילים ברחובותיה העתיקים של ירושלים ודנים בבעיות
העמדות בפני "עיר השלום".

במהלך ארוחת צהרים, ראש העיר קולק מעניק להרברט ארמסטרונג מתנה בעוד פרופ' מזר צופה.

ראש העיר קולק, שכונה כבונה ירושלים הגדול מכר-
לם מאז הורדוס הגדול, שאף לייפות את העיר עבור כל
תושביה, יהודים, מוסלמים או נוצרים, והיה ידוע בגי-
לוי לבו ויושרו. בינו למר ארמסטרונג נרקם קשר עמוק
שנבע מאהבתם המשותפת לירושלים, וזה הוביל לקידום
מחקר ארכיאולוגי, לטיפוח הרמוניה בין צעירים במרכז
התרבות הבינלאומי לנוער, ולגן המשחקים לילדים בגן
הפעמון, בין היתר.

ראש העיר קולק גם השיב מחווה וביקר את מר ארמ-
סטרונג בקליפורניה בשנת 1971. לאחר שראה את קמ-
פוס מכללת אמבסדור, אמר ראש העיר שהוא רוצה ללכת
בעקבות דוגמת היופי שמר ארמסטרונג הציב בפסדינה.
פחות משבועיים לאחר שראש העיר קולק ביקר בפס-
דינה, מר ארמסטרונג היה באוניברסיטה העברית בירר-

שלים. הוא ונציגים נוספים של קרן התרבות הבינלאומית אמבסדור התייעצו עם המכון ללימודים עירוניים ואזריים של האוניברסיטה, עמו השתתפו בפרויקט תכנון עירוני משותף. המטרה: לתכנן את ירושלים של העתיד.

במלאת 10 שנים ליחסי "גשר הברזל", ראש העיר קולק בירך את מר ארמסטרונג ולקח אותו לסיור בוקר בן שעתיים וחצי בעיר העתיקה, תוך שהוא מצביע על המאמצים להצעיר את האזור ולשקם את יופיו המקורי. מר ארמסטרונג וראש העיר גם אירחו במשותף את החגיגות לציון יום העצמאות האמריקאי (4 ביולי). בהזדמנות אחרת, לאחר שהעיר כי "סיפורי המקרא מוכרים לך יותר מאשר לכל אחד סביב שולחן זה", העניק מר קולק למר ארמסטרונג פסל כסף וזהב של דוד מנצח את גוליית. "כל חייד נאבקת בשקרים ענקיים ובאי-אמיתות ענקיות", הוא אמר. "וכיוון שאתה רואה את עצמך כצאצא של דוד, ובצדק, כאן בעיר דוד, אנו רוצים להגיש לך את הפסל הסמלי הזה."

מר ארמסטרונג השיב באומרו כי ירושלים נועדה להפוך ל"עיר הגדולה ביותר בעולם ולמעשה ביקום כולו. העיר הזאת תהפוך יום אחד לבירת היקום, כי העיר הזאת תתקיים לנצח."

במהלך השנים, שאיפותיהם המשותפות של השניים לעתיד ירושלים חיזקו את אחוותם עוד יותר. הדבר הומחש בשיחה במהלך ארוחת צהריים בירושלים בשנת 1983. מכיוון שהיה זה יום בחירות, מר ארמסטרונג הוביל הרמת כוסית לכבוד בחירתו מחדש של ראש העיר קולק. ראש העיר ענה מכיסאו, "בירושלים אין כרגע נביא-אתה [מר ארמסטרונג] תצטרך להיות הנביא שלנו". מר ארמסטרונג הגיב ואמר שהוא מתכנן לבלות את אלף השנים הבאות בירושלים, ועל כך אמר מר קולק בהתבדחות, "ואני אשמח להיות ראש עיר!"

עם פטירתו של מר ארמסטרונג בשנת 1986, שלח מר קולק את תנחומיו הבאים: "בצער רב נודע לנו על פטירת-

תו של הנשיא הרברט ארמסטרונג. אי אפשר שלא להתר-
שם עמוקות ממאמציו העצומים לקדם הבנה ושלוש בין
עמים. מעשיו הטובים הורגשו בפינות רבות בעולם. בי-
רושלים, ניתן לראות את האכפתיות ודאגתו בפרויקטים
הרבים שקידם: החפירות הארכיאולוגיות שחשפו את
ההיסטוריה בת אלפי שנים, גן המשחקים לילדים והפ-
עילויות שהוא סייע לממן, והעבודה המסורה של הסטר-
דנטים ממכללת אמבסדור. ביקוריו בירושלים היו תמיד
מיוחדים מאוד, וזכיתי לחלוק אותם עמו. הוא סייע
לקדם את היעדים שהצבנו להבטחת עתידה של ירוש-
לים, עירו של דוד המלך."

זמן קצר לפני פטירתו של מר קולק, הוא כתב כי הוא
רוחש הערכה רבה ל"איש מיוחד זה ולשליחותו למען
השלוש". בשנת 2004, הוא אמר, "היו מעט מאוד אנשים
שהכרתי שכל כך נהניתי לדבר איתם ושכה הערכתי את
עצתם". מר ארמסטרונג הרגיש כך גם כלפי ידידו הקרוב.

תחיית המורשת

החפירות שנערכו על די האוניברסיטה העברית ומכללת אמבסדור הסתיימו בשנת 1985. בשנה שלאחר מכן, הרברט וו. ארמסטרונג נפטר לאחר 93 שנים פעילות, תרסות ונלהבות, בהן פעל למען השלום ורווחת האנושות כולה.

עם זאת, מי שמר ארמסטרונג הפקיד בידיהם את קרן התרבות הבינלאומית של אמבסדור, מכללת אמבסדור, אמת פשוטה ו-כנסיית האל העולמית דחתה בסופו של דבר את מורשתו. המכללה נסגרה והקמפוסים נמכרו. כל הפעילויות ההומניטריות והתרבותיות של הקרן פסקו.

ובכל זאת, היו שסירבו לתת למורשתו של הרברט וו. ארמסטרונג לגווע. בשנת 1989, החל פרק חדש וצנוע, כאשר ג'רלד פלרי פרש מ-כנסיית האל העולמית הכושלת כדי לשמר את מורשתו ופועלו של מר ארמסטרונג.

ילדים משחקים בגן המשחקים של גן הפעמון.

נשיא קרן התרבות
 הבינלאומית ארמסטרונג,
 ג'רלד פלרי, מבקר בבית ספר
 בירדן שקיבל סיוע מהקרן
 (למעלה). מתנדב בקרן מדריך
 צעירים ירדנים משכבות
 מוחלשות בעבודות נגרות
 (למעלה מימין). הקרן תמכה
 גם בשימור פטרה (מימין).

ד"ר אילת מזר עומדת ליד אבני חומת שלמה.

קרן ארמסטרונג הבינלאומית לתרבות החלה לפעול בשנת 1996 תחת השם קרן פילדלפיה. בתחילת אותה שנה, היא קיבלה על עצמה את הפרויקט המת שקרן אמבסדור זנחה: שיתוף פעולה עם אגודת אל-חוסייין בעמאן, ירדן, ושליחת מתנדבים לעבודה עם ילדים בעלי מוגבלויות פיזיות ונפשיות.

בזעיר אנפין, מורשתו של הרברט וו. ארמסטרונג הוקמה לתחייה.

לאחר מכן, קרן ארמסטרונג הבינלאומית לתרבות תמכה בקרן הלאומית של פטרה ובגן פעמון החירות בירושלים. ובשנת 2006, נפתחה לפתע דלת גדולה הרבה יותר.

במהלך חפירותיו של בנימין מזר בצלו של הר הבית, נערה צעירה נהגה לבקר באתר, התחככה בארכיאולוגים,

סטודנטים ממכללת הרברט וו. ארמסטרונג ואנשי צוות חפירה נוספים עובדים באתר חפירת ארמון דוד בשנת 2007.

סטודנטים ממכללת ארמסטרונג שוטפים בקפידה אבנים וחפצים שנמצאו בארמון דוד ב-2008.

סטודנטים ובוגרים מתנדבים ממכללת ארמסטרונג באתר החפירה בשנת 2012.

בילתה עם תלמידי אמבסדור וגילתה עניין רב בעבודה.
שמה היה אילת.

בשנת 1986 התחדשו החפירות בהר הבית. הפעם, הייתה זו אילת מזר, נכדתו של הפרופסור, שעמדה בראש הפרויקט. מזר הצעירה התמקדה בתקופת בית ראשון בחלקו המזרחי של האתר, והמשיכה ברוח עבודתו של סבה לאורך שנות ה-1990.

באוגוסט 2005, ד"ר מזר הודיעה שהיא וצוותה גילו תגלית יוצאת דופן בעיר דוד: שרידיו של מבנה ציבורי גדול המתוארך למאה ה-10 לפנה"ס. מזר האמינה שהראיות מצביעות על כך שמבנה זה אינו אחר מאשר ארמון המלך דוד.

בשנה שלאחר מכן, קרן התרבות הבינלאומית ארמסטרונג הציעה לתמוך בעבודתה של ד"ר מזר, ושלחה קומץ סטודנטים ממכללת הרברט וו. ארמסטרונג (AC) לסייע בחפירות המתמשכות.

ד"ר מזר עדיין זכרה את הקשר הקרוב בין סבה למר ארמסטרונג. "ללא תמיכתם של מר ארמסטרונג והסטודנטים מאמבסדור, חפירות הר הבית מעולם לא היו הופכות, כפי שאכן קרה, לחפירות החשובות והגדולות ביותר בישראל באותה תקופה", אמרה. ד"ר מזר הכירה בקלות במורשת של קרן ארמסטרונג והייתה נרגשת להמשיך את המסורת, וציינה שהיא "נרגשת מכך שהאמבסדורים שוב אתנו".

בין 2006 למאי 2021 (כאשר אילת מזר נפטרה), השתתפה מכללת הרברט וו. ארמסטרונג בכל שש חפירותיה של ד"ר מזר בעיר דוד ובעופל. יחד, גילינו כמה תגליות יוצאות דופן.

בנוסף לראיות לארמון המלך דוד, ד"ר מזר והצוות גילו חומה מסיבית שעובייה היה יותר מ-4.5 מטרים בסוף שנת 2007. ממצאים מתארכים את החומה לא לתקופת החשמונאים, כפי שחשבו בעבר, אלא לתקופת נחמיה. הצוות מצא גם את הבולות, או טביעות החר-

תם, של יהוכל וגדליה, שניים ממאשימי הנביא ירמיהו (המוזכרים בירמיהו ל"ח). בשנת 2008 גילינו מנהרת מים באורך של יותר מ-45 מטר, שעשויה הייתה להיות הצינור בו השתמשו כוחותיו של דוד המלך לכיבוש העיר במאה ה-10 לפנה"ס. ד"ר מזר ציינה שחפירת המנהרה הייתה כמעט לחלוטין "מיזם של מכללת ארמסטרונג".

בסוף 2009 ותחילת 2010, עבדנו לצד ד"ר מזר בעופל בחשיפת חומות ובית שער גדול מהמאה ה-10 לפנה"ס על מנת לחשוף עוד ממה שאילת כינתה הקומפלקס המלכו-תי של שלמה המלך. אורכה של חומת העיר מוערך ביותר מ-60 מטרים וגובהה קרוב ל-6 מטרים, עדות לאופי המר-נומנטלי של ירושלים במאה ה-10 לפני הספירה.

היגם תגליות פנטסטיות אחרות, כולל הבולה של יש-עיהו, והבולה של המלך חזקיהו, טביעת החותם היחידה השייכת למלך יהודה שנמצאה אי פעם בחפירות מדעיות מבוקרות. בשנת 2013 מצאנו שני צרורות של אוצרות שה-כילו 36 מטבעות זהב, תכשיטי זהב וכסף, ומדליון זהב יפהפה מהתקופה הביזנטית עם סמל המנורה חרוט עליו.

מכללת ארמסטרונג אירחה שלוש תערוכות אר-כיאוולוגיות בקמפוס AC באדמונד, אוקלהומה. הראשונה התקיימה בין השנים 2012 ל-2015 והציגה את הבולות של נסיכי יהודה מהמאות ה-7-6 לפנה"ס שנמצאו בעיר דוד.

השניה, מיולי 2018 עד מרץ 2019, ציינה את הצגת הבכור-רה העולמית של הבולה של חזקיהו. השלישית, מפברואר 2024 עד 2025, שילבה חפצים מהמאה ה-10 לפנה"ס מכל רחבי ישראל, כולל הצגת בכורה עולמית של כתובת הפי-תוס מהעופל (הכתובת האלפביתית העתיקה ביותר שנמצאה אי פעם בירושלים), כמו גם כתובת תל דן המפורסמת.

ד"ר מזר נפטרה במאי 2021, אך עבודתנו האר-כיאוולוגית בירושלים נמשכת. כיום אנו ממשיכים לעבוד בשיתוף פעולה הדוק עם האוניברסיטה העברית ולתמוך בפעילותם הארכיאולוגית של פרופ' עוזי ליבנר ופרופ' יוסף גרפינקל.

נשיא הקרן ג'רלד פלרי וד"ר אילת מזר.

מנכ"ל הקרן, סטפן
פלרי, משתתף במסיבת
עיתונאים עם דובר
צה"ל.

אודיטוריום ארמסטרוונג, ברמה עולמית, הוא המקום בו מתקיימת סדרת אומנויות הבמה של קרן התרבות הבינלאומית ארמסטרוונג. המבנה מאכלס כמה מן הפריטים היוקרתיים ביותר מאודיטוריום אמבסדור: פנסתר כנף לקונצרטים מבית סטיינוויי בהמבורג ושני פמוטי קריסטל באקרה (Baccarat).

בשנת 2022, ג'רלד פלרי ייסד את מכון ארמסטרוונג לארכיאולוגיה מקראית (AIBA), מוסד אקדמי ומדעי ללא מטרות רווח. מהמטה בשכונת טלביה היפה בירושלים, לא רחוק מבתיהם של ראש הממשלה והנשיא, המכון מממן ומשתתף בחפירות ארכיאולוגיות במטרה לקדם את הארכיאולוגיה המקראית של ישראל. צוות ה-AIBA בירושלים עובד עם חוקרים באוניברסיטה העברית, חוקר וכותב מאמרים עבור ArmstrongInstitute.org ו- לתת לאבנים לדבר (*Let the Stones Speak*), מגזין מודפס המציג את הארכיאולוגיה המקראית של ישראל), עורך סיוורים פרטיים בירושלים העתיקה, ומבצע פרויקטים שונים בעופל ובעיר דוד.

כאשר ד"ר מזר נפטרה, היא הותירה אחריה ספרייה מופלאה שכללה כ-4,000 ספרים וחומרי מחקר. רבים מהספרים, יחד עם פריטים נוספים, כולל רהיטים, הגיעו לידי אילת בירושה מסבה. פרופסור מזר היה מהראשי שונים שעסקו בארכיאולוגיה במדינת ישראל. הוא היה היסטוריון מקראי בעל שם שכונה תכופות "הדיקן" של

מכון ארמסטרונג לארכיאולוגיה מקראית, הממוקם בשכונת טלביה בירושלים, מספק משרדים לצוות המקומי של המכון ומכיל ספריית מחקר גדולה ובה כ-8000 ספרים.

הארכיאולוגיה המקראית. הוא גם כיהן כנשיא האוניברסיטה העברית, ואדם שהודות לתפקידו החלוצי בריסוס ממוסדותיה של ישראל ניתן לראותו כאחד מהאבות המייסדים של המדינה.

כיום, המכון מחזיק בספרייתה של ד"ר מרזר והוא שומר את הספרים במטה בירושלים; בסך הכל, עומדת לרשות AIBA ספריית מחקר בעלת כ-8,000 ספרים. כמחצית מהספרים הם באנגלית, והשאר הם ברובם בעברית לצד מבחר קטן בשפות אחרות.

הספרייה והמכון פתוחים לקהל הרחב. אם תרצו לבקר אותנו בירושלים, או לערוך סיור בעופל או בעיר דוד, אנא שלחו דוא"ל לכתובת tours@ArmstrongInstitute.org. כדי להתעדכן בפעילויות הארכיאולוגיות שלנו, או לבקש מנוי ל-*Let the Stones Speak* (Let the Stones Speak), בקרו באתר ArmstrongInstitute.org.

